

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ СЕВЕРНАЯ ОСЕТИЯ-
АЛАНИЯ
ГБОУ ДПО «СЕВЕРО-ОСЕТИНСКИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ИНСТИТУТ
ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ РАБОТНИКОВ ОБРАЗОВАНИЯ»

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение средняя
общеобразовательная школа № 29 с углубленным изучением английского языка имени
Героя России А.В.Днепровского.

Принято
Руководитель МО
 Агкацева Ж.А.
Протокол № 1
от «30» 08 2025 г.

Согласовано
Зам.директора по УВР
 Братанова В.Ю.
«04» 09 2025 г.

Утверждено
Директор школы
 Дохова Л.П.
«04» 09 2025 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Родной язык (язык народа Российской Федерации)»
для 7 «А», «Б», класса основного общего образования

на 2025-2026 учебный год

Составитель: Гутиева М.К.

Учитель осетинского языка и литературы

г. Владикавказ, 2025

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЕ УЧЕБНЫЕ МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ УЧЕНИКА

1. Калоты И.Н. Ирон æвзаг: Ахуыргæнæн чиныг 7 къласæн. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2021. – 164 ф.

МЕТОДИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ УЧИТЕЛЯ

1. Бесолты Е.Б. Ирон æвзаджы антонимты дзырдут. – Дзæуджыхъæу: СОИГСИ.- 1991.- 160 ф.
  2. Джиоты Г.Х. Дзырдутон-фразеологион куыст ирон литературæйы урокты. – Орджоникидзе, Ир.- 1970.- 70 с.
  3. Джусойты К.Г. Ирон æвзаджы омонимты дзырдут. – Владикавказ.- ИПЦ ИП Цопанова А.Ю., 2015. – 143 с.
  4. Дзодзикова З.Б. Краткий фразеологический словарь осетинского языка: учебно-методическое пособие. – Владикавказ.- ИПЦ ИП Цопанова А.Ю., 2017. – 180 с.
  5. Майрамукаева Ф.А. Игровые технологии в обучении осетинскому языку: Методическое пособие / Ф.А.Майрамукаева. – Владикавказ: ГБОУ ДПО СОРИППРО, 2021. – 87 с.;
  6. Майрамыхъуаты Ф.А. Нывмæ гæсгæ куыст ирон æвзаджы урокты: Ахуырадон-методикон пособи.-Дзæуджыхъæу, 2021. – 87 ф.
- Введите данные
7. Осетинско-русский словарь <https://osetinsko-russkij-slovar.slovaronline.com/4>. Словари на IRISTON.COM <http://slovar.iriston.com/>
  8. Республиканский научно-методический журнал «Рухстауæг».
  9. Цъгойты Белла. Ирон-уырыссаг нывджын дзырдут. – Дзæуджыхъæу: СЕМ, 2019 – 210 ф.

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ И РЕСУРСЫ СЕТИ ИНТЕРНЕТ

1. Бæрзæфцæг
<https://vk.com/barzafcag> http://vk.com/wall-33833481_2464
2. <http://nslib.tnweb.ru/> Национальная научная библиотека РСО-Алания
3. www.iriston.ru Новости об Осетии, музыка, литература, форум
4. iratta.com Осетинская история, сказки, музыка, фотографии, новости, форум
5. iriston.com История и культура Осетии
6. ossetians.com Сайт об осетинах
7. "Осетинский язык" - учебные и справочные материалы <https://ironau.ru/skola.html>
8. historyalans.narod.ru Англоязычный сайт: аланы, скифы, фотогалерея
9. baragbonta.ru Барагбонта. НА ОСЕТИНСКОМ ЯЗЫКЕ!
10. mahdug.ru Литературный журнал "Мах дуг"
11. <http://aors.narod.ru/> История и культура Осетии
12. <http://iratta.com>
13. Цифровая образовательная среда осетинского языка.
<https://iron-do.ru/>

МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА УЧЕБНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

Проведение занятий по дисциплине осуществляется в стандартных учебных классах общеобразовательных организаций.

В образовательном процессе используются:

- учебная мебель для обучающихся, рабочее место преподавателя, учебная доска;
- интерактивная доска и стационарный или переносной комплекс мультимедийного оборудования;
- компьютерный класс с выходом в Интернет.

ОБОРУДОВАНИЕ ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ПРАКТИЧЕСКИХ РАБОТ

- учебная доска, интерактивная доска и стационарный или переносной комплекс мультимедийного оборудования;
- компьютерный класс с выходом в Интернет.

Сайраг домæнтæ 7-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- 7-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сайрагдæрты раиртæстытæ;
- мивдисæджы здæхæнтæ æмæ афонтæ;
- миногми æмæ фæрссагми, сæ арæзт;
- фæрссагмион здæхт;
- фæрсдзырды нысаниуæг æмæ грамматикон æууæлтæ;
- æххуысгæнæг ныхасы хæйтты лексикон-грамматикон бæрæггæнæнтæ;
- разæвæрдтæ æмæ сæ 'мхуызон разæфтуантæ;
- бабæттæ æмæ домгæ бастдзинады бæттæгтæ, сæ хæстæ;
- синонимон бæттæгтæ;
- æмхуызон дзырдтæй загъд ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасын;
- алыхуызон ныхасы хæйттимæ баст цавды æгъдæуттæ;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинæдтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнынмæ;
- аргъгæнæн-æнкъарæнджын, фæлгонцджын дзырдтæй тексты стиль æмæ жанрмæ гæсгæ пайда кæнынмæ;
- иу сайраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ æмæ æнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнынмæ;
- миногми номдар æмæ миногонæй иртасынмæ;
- фæрссагми æмæ фæрссагмион здæхтытимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивынмæ;
- фæсæвæрдтæ, хайыгтæ æмæ бæттæгтæ сæ 'мхуызон (омонимон) ныхасы хæйттæй хицæн кæнынмæ;
- хъуыдыйæдтæ хайыгтимæ раст кæсынмæ;
- синонимон бæттæгтæ кæрæдзийæ ивынмæ;
- диалогтæ, полилогты архайынмæ; этикетон ныхасæй пайда кæнынмæ;
- монолоджы алы хуызтæ аразынмæ;
- текст аразынмæ, йæ иу хай кæнæ текст æнæхъæнæй хи ныхæстæй дзурынмæ;
- диктант, изложени, сочинени фыссынмæ, адæймаджы бакасты, æрдзы æрфыст кæнынмæ; фыстæг, тексты конспект, газетмæ уацхъуыд, арфæйы гæххæтт, автобиографи, хъайтары характеристика фыссынмæ;
- ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ бæрæг кæнынмæ;
- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон æвзæрст кæнынмæ.

Тематикон пълан 7-æм къл. (къуыри 1,5 сах., æдæппæтæй 51 сах., уыдонæй 5 сах. – контролон куыстытæ).

Урочы номыр	ДАТА	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтæ
5-6 кълæсты рацыд æрмæг фæлхат кæнын (5 сах.)				
1.	Фонетикæ		<i>Фæлхат кæнын</i> Дамгъуат. Мырты дихад хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтыл.	Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мырты тыххæй зонындзинадтæ фæлхат кæнын. Дзырдтæ алфавитон уагмæ гæсгæ фыссын.
			Хъæлæсонты дихад лæмæгъ æмæ тыхджын хъæлæсонтыл. Цавды æгъдæуттæ ирон æвзаджы. Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ. Хицæн дзырдты дих уæнгтыл.	Дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл цавд æвæрын. Дзырды аразæг хæйттæ хицæн кæнын. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Ирон æвзаг. Скъуыддзаг Нигеры уац «Къоста æмæ ирон дзырд»-æй.	Наукон-популярон текст кæсын. Тексты мидисыл нихас кæнын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Мадæлон æвзагмæ хи цæстæнгас æвдисын.
2		Номдар	<i>Фæлхат кæнын</i> Номдары грамматикон нысаниуæг. Сæрмагонд æмæ иумæйаг номдартæ. Конкретон æмæ иппæрдон номдартæ. Æмбырдон номдартæ. Номдарты дзырдарæст. Номдар ты нымæц. Номдарты тасындзæг. Номдарты синтаксисон функцитæ. Номдар æвзарыны фæтк. Мырты ивынад, номдарты бирæон нымæц аразгæйæ. Номдарты растфыссынад.	Номдары тыххæй зонындзинадтæ фæлхат кæнын. Сæрмагонд, иумæйаг, конкретон, иппæрдон æмæ æмбырдон номдартæ иртасын. Вазыгджын æмæ цыбыргонд вазыгджын номдартæ аразын. Номдартæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Номдарты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Ирон æвзаг. Текст «Мадæлон æвзаг» – Цгъойты Х. уацæй скъуыддзаг.	Аивадон текст кæсын. Тексты мидисыл нихас кæнын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Мадæлон æвзагмæ хи цæстæнгас æвдисын.

3.		Миногон	<p><i>Фæлхат кæнын</i> Миногон куыд ныхасы хай. Миногонты функцитæ хъуыдыйады. Миниуæгæвдисæг миногонтæ. Ахастæвдисæг миногонтæ. Бæрцбарæнтæ. Миногонты дзырдарæст. Миногонты синтаксисон функцитæ. Миногон æвзарыны фæтк. Мырты ивынад миногонтæ фæсæфтуанты руаджы аразгæйæ. Цавды бынат дзырdbæстыты.</p>	<p>Миногонты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Дзырдтæй миногонтæ аразын. Миниуæгæвдисæг æмæ ахастæвдисæг миногонтæ хицæн кæнын. Миногонты орфограммæты хуызтæ амонь æмæ раст кæнын. Тексты алыхуызон дзырдты къордтæ агурын æмæ сыл цавд æвæрын. Миногонтæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p>
			<p><i>Ныхасы рæст</i> Мысæм сæрды каникултæ. Текст «Сау денджыз» – скъуыддзаг Мæрзойты Сергейы радзырд «Космонавтты чысыл хæлар»-æй.</p>	<p>Аивадон текст кæсын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Тексты мидисыл ныхас кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Монологон ныхасы миниуджытæ бæрæг кæнын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, сæрдыгон фæлладуагъды тыххæй ныхас кæнын.</p>
4.		Нымæцон	<p><i>Фæлхат кæнын</i> Нымæцон куыд ныхасы хай. Нымæцонты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Нымæцонты дих сæ арæстмæ гæсгæ. Ирон нымады хуызтæ. Нымæцонты растфыссынад. Нымæцон æвзарыны фæтк. Æрхæцæн нысæнттæ таурæгъон, фарстон, хъæрон хъуыдыйæдты.</p>	<p>Нымæцонты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Нымæцонты орфограммæты хуызтæ амонь æмæ раст кæнын. Ирон нымады дыууæ хуызæй пайда кæнын. Нымæцонтæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.</p>
			<p><i>Ныхасы рæст</i> Мысæм сæрды каникултæ. Цыбыр текст-фыстæг нымæцонтимæ.*</p>	<p>Текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Сæргæндты хуызы тексты пылан аразын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, нымæцонтæй пайдагæнгæйæ хи тыххæй дзурын.</p>

5.		Номивæг	<i>Фæлхат кæнын</i> Номивæг куыд ныхасы хай. Номивджыты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Номивджыты тасындзæг. Номивджыты синтаксион функцитæ. Номивæг æвзарыны фæтк. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Номивджыты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд бынæтты хъæугæ номивджытæ æвæргæйæ. Номивджытæн фонетикон æмæ морфологион æвзæрст кæнын. Номивджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Æппæты фæрнджындæр фæндаг – адæмимæ хæларæй цæрын. Скъуыддзаг журнал «Ногдзау»-æй.	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Фæрстыты хуызы тексты пылан кæнын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, хи дарыны уагыл ныхас кæнын.
МОРФОЛОГИ (43 сах.) Мивдисæг (13 сах.)				
6.		Мивдисæг	<i>Фæлхат кæнын</i> Иумæйаг æмбарынад мивдисæджы тыххæй. Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты разæфтуанты нысаниуджытæ. Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджыты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Мивдисджыты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Мивдисджытæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Алцы зонын дæр хорз у. Скъуыддзаг текст«Фыссынады хæрзгæнджытæ»-йæ журнал «Ногдзау»-æй.	Нывтæм гæсгæ, тексты ныхас цæуыл цæудзæн, уый бæрæг кæнын. Текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Текст мидисон хайттыл дих кæнын æмæ сын фæрстытæй сæргæндтæ хъуыды кæнын. Диалогон ныхасы миниуджытæ бæрæг кæнын æмæ диалог аразын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
7.		Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ	Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты нысаниуджытæ. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты хицæндзинæдтæ.	Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты сæ бындурты хъæлæсонтæм гæсгæ хицæн кæнын. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты сæ уидаджы хъæлæсонтæм гæсгæ хицæн кæнын.

			Æмкъай цаугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ.	Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты фæсæфтуан -с-мæ гæсгæ хицæн кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды нысаниуæг. Синонимтæ. Антонимтæ. Æмбисæндтæ.	Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын. Дзырдтæ æмæ фразеологизмтæй (æмбисæндтæй) пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Ацæргæ адаймагæн – кад. Цыбыр текст «Ирон æгъдæутты ахсджиагдæр æмæ рæсугъддæр» – скъуыддзаг Чеджемты Æ. чиныг «Æртхурон»-мæ гæсгæ.	
8.		Мивдисæджы бындуртæ	Мивдисджыты бындуртæ: нырык кон, ивгъуыд, суинаг. Нырыккон афоны бындуры арæзт. Ивгъуыд афоны бындуры арæзт. Суинаг афоны бындуры арæзт.	Мивдисæджы бындуртæ хицæн кæнын. Мивдисджыты бындурты алыхуызон мырон ивддзинадтæ (хъæлæсонты ивд, æнахъæн уæнгты ивд æндæртæй, æмхъæлæсонты æмхуызонад) иртасын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды конд. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады уæнгтæ.	Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Иры уарзон хъæбул – Къоста. Текст «Балц Къостайы номимæ баст бынæттæм» (райдайæн) – скъуыддзаг журнал «Ногдзау»-æй. Цыбыр текст Къостайы «Ирон фæндыр»-ы тыххæй (скъуыддзаг Цæллагты Валоджы уацæй).	Текст кæсын. Текст мидисон хайттыл дих кæнын æмæ сын сæргæндтæ хъуыды кæнын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ текст агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты æрмæгыл æнцайгæйæ диалогон ныхас аразын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
9.		Мивдисæджы здæхæнтæ. Æргомон здæхæн	Мивдисæджы ифтындзæг. Æргомон здæхæны нысаниуæг. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты ифтындзæг æргомон здæхæны. Æххуысгæнаг мивдисджытæ кæнын æмæ уæвын/уын-ы ифтындзæг æргомон здæхæны.	Æргомон здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Мивдисджыты æргомон здæхæны суинаг афоны 3-аг цæсгомы æмæ ивгъуыд афоны 3-аг цæсгомы формæтæ раст дзурын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд бынæтты хъæугæ мивдисджытæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы афонтæ. Мивдисæджы бындуртæ.	Мивдисæджы бындуртæ хицæн кæнын. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ хицæн кæнын. Зæронд дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.

			Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджытæ. Зæронд дзырдтæ.	
			<i>Ныхасы рæст</i> Иры уарзон хъæбул – Къоста Текст «Балц Къостайы номимæ баст бынæттæм» – скъуыддзаг журнал «Ногдзау»-æй.	Текст кæсын. Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Къостайы цыртдзæвæнмæ Ирон театры раз хи цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
10		Мивдисæджы здæхæнтæ. Бæллиццаг здæхæн	Бæллиццаг здæхæны нысаниуæг. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты ифтындзæг бæллиццаг здæхæны. Æххуысгæнæг мивдисджытæ кæнын æмæ уæвын/уын-ы ифтындзæг бæллиццаг здæхæны.	Бæллиццаг здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Мивдисæг бæллиццаг здæхæны ифтындзæг кæнын. Бæллиццаг здæхæны мивдисджытæ æндæр здæхæнты мивдисджытæй хицæн кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы æргомон здæхæн. Синонимтæ. Дзырды фонетикон арæзт. Дзырды хайттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисæг æргомон здæхæны ифтындзæг кæнын. Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Иры уарзон хъæбул – Къоста. Цыбыр текст «Къоста Пятигорскы»*.	Текст кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты æрмæгыл æнцайгæйæ диалогон ныхас аразын. Цыбыр уацхъуыды миниуджытæ бæрæг кæнын. Газетмæ уацхъуыд «Куыд сбæрæг кодтам Хетæгкаты Къостайы райгуырæн бон» фыссын.
11.		Мивдисæджы здæхæнтæ. Бадзырдон здæхæн	Бадзырдон здæхæны нысаниуæг. Цæугæ æмæ æдзæугæ мивдисджыты ифтындзæг бадзырдон здæхæны. Æххуысгæнæг мивдисджытæ кæнын æмæ уæвын/уын-ы ифтындзæг бадзырдон здæхæны.	Бадзырдон здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Мивдисæг бадзырдон здæхæны ифтындзæг кæнын. Бадзырдон здæхæны мивдисджытæ æндæр здæхæнты мивдисджытæй хицæн кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы бæллиццаг здæхæн. Синонимтæ. Антонимтæ. Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг. Фразеологизмтæ. Дзырды фонетикон арæзт. Дзырды	Мивдисæг бæллиццаг здæхæны ифтындзæг кæнын. Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын. Фразеологизмты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.

			хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	
			<i>Ныхасы рæст</i> Æрдз – нæ алыварс. Цыбыр текст «Хурныгуылд» (скъуыддзæг Дзасохты Музаферы уацау «Зæрватыччыты бæстæ»- йæ).	Текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Æрдзы æрфыст аразæг хæйттæ бæрæг кæнын. Æрдзы æрфыст аразын.
12.		Мивдисæджы здæхæнтæ. Фæдзæхстон здæхæн	Фæдзæхстон здæхæны нысаниуæг. Мивдисджыты ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. Æххуысгæнæг мивдисджытæ кæнын æмæ уæвын/уын-ы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны.	Фæдзæхстон здæхæны мивдисджытæй пайда кæнын. Фæдзæхстон здæхæны мивдисджытæ æндæр здæхæнты мивдисджытæй хицæн кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы бадзырдон здæхæн. Дзырды нысаниуæг. Синонимтæ. Дзырды фонетикон конд. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисæг бадзырдон здæхæны ифтындзæг кæнын. Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Алцæмæн дæр афон ис. Дзасохты Музаферы æмдзæвгæ «Ныстуантæ». Цыбыр текст «Куыд хъæуы гæрнийæ хъазын»*.	Текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Темæмæ гæсгæ ныхас саразын. Ирон сывæллæтты хъæзтыты тыххæй ныхас кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.
13		Мивдисæг вæййын, йæ ифтындзæг. Мивдисджыты растфыссынад	Мивдисæг вæййын-ы нысаниуæг, йæ ифтындзæг. Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисæг вæййын ифтындзæг кæнын. Мивдисджыты орфограммæты хуызтæ амонин æмæ раст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы фæдзæхстон здæхæн. Мивдисджыты бындуртæ. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисæг фæдзæхстон здæхæны ифтындзæг кæнын. Дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд дамгъæтæ æвæргæйæ. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Фæззыгон хъæды. Цыбыр текст «Нывгæнæг» (райдайæн) – Дзасохты Музаферы	Текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Монолог-æрфыст аразын. Алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын. Нæ алыварс æрдзмæ ахаст хи хъуыдытæй æвдисын.

			радзырд«Нывгәнаг»-әй.	
14.		Мивдисджыты растфыссынад	Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджыты орфограммаэты хуызтә амоньн әмә раст кәнын.
			<i>Фәлхат кәнын</i> Мивдисджыты бындуртә. Синонимтә. Дзырды нысаниуәг. Дзырды хәйттә. Хуымәтәг хуыдыйад.	Мивдисәджы бындуртә хицән кәнын. Мивдисджыты бындурты алыхуызон мырон ивдзинаәдтә (хәләсонты ивд, әнәхәән уәнгты ивд әндәртәй, әмхәләсонты әмхуызонад) иртасын. Дзырдты нысаниуджытә әмбарын кәнын. Дзырдтәән синонимтә агурын. Хуымәтәг хуыдыйад уәнгтәм гәсгә әвзарын.
			<i>Ныхасы рәзт</i> Фәззыгон хәәды. Цыбыр текст «Нывгәнаг» (кәрон) – Дзасохты Музаферы радзырд «Нывгәнаг»-әй.	Текст кәсын. Авторы хатдзәгмә хи цәстәнгас әвдисын. Текстмә гәсгә фәрстытәән дзуапп дәттын. Алыхуызон эмоционалон арггәнаг дзырдтәй пайда кәнын. Нә алыварс әрдзмә ахаст хи хуыдытәй әвдисын. Зәрдылдарәнмә гәсгә әрәмбырд кәнын әрмәг нывәцән ныффыссынаән ахәм темәйыл: «Фәззәг Ирыстоны».
15			Контролон куыст	
16			Рәдыдтыл куыст.	
17.		Мивдисәджы әнәцәсгомон формәтә	Мивдисәджы цәсгомон әмә әнәцәсгомон формәтә. Мивдисджыты әнәцәсгомон формәты арәзт. Мивдисджыты әнәцәсгомон формәты ифтындзәг.	Иу сәйраг уәнг (зәгъинаг) кәм вәййы, ахәм хуымәтәг хуыдыйәдты мивдисәджы әнәцәсгомон формәтә әмә әнәцәсгомон мивдисджытәй пайда кәнын. Дзырдты орфограммаэты хуызтә амоньн әмә раст кәнын.
			<i>Фәлхат кәнын</i> Мивдисәджы здәхәнтә, афон, нымәц әмә цәсгом. Синонимтә. Дзырды нысаниуәг. Дзырды хәйттә. Хуымәтәг хуыдыйад.	Мивдисджытәән здәхәнтә, афон, нымәц әмә цәсгом амоньн. Дзырдты нысаниуджытә әмбарын кәнын. Дзырдтәән синонимтә агурын. Хуымәтәг хуыдыйад уәнгтәм гәсгә әвзарын.
			<i>Ныхасы рәзт</i> Дун-дунейыл балц. Цыбыр текст «Цымыдисаг хох – Америкайы»*.	Наукон-популярон текст кәсын. Текст мидисон хәйттыл дих кәнын. Тексты мидисон хәйттәән сәргәндтә хуыды кәнын. Текстмә гәсгә фәрстытәән дзуапп дәттын. Нывты мидисимә баст бынәттә тексты агурын әмә сә кәсын кәна хи ныхәстәй дзурын.
18.		Мивдисджыты дзырдарәзт	Хуымәтәг әмә вазыгджын мивдисджытә. Мивдисджыты дзырдарәзт. Мивдисәг әвзарыны	Хуымәтәг мивдисджытә вазыгджын мивдисджытәй хицән кәнын. Мивдисәгәән фонетикон, морфемон, дзырдарәзтон әмә

			фæтк.	морфологион æвзæрст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ. Мивдисæджы здæхæнтæ, афон, нымæц æмæ цæсгом. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм ваййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ æмæ æнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Дзырдтæн фонетикон, дзырдарæзтон æмæ морфологион æвзæрст кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			Ныхасы рæзт Дун-дунейыл балц. Цыбыр текст «Æдзæрæг бæстæйы æдзæрæг зæхх»*.	Наукон-популярон текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын.
19.		Мивдисджыты растфыссынад	Мивдисджыты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджытæ æмæ хуымæтæг мивдисджыты вазыгджын формæты растфыссынад.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты дзырдарæзт. Дзырды нысаниуæг. Географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ, æрбайсгæ дзырдтæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Хуымæтæг мивдисджытæ вазыгджын мивдисджытæй хицæн кæын. Мивдисæгæн фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон æмæ морфологион æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ, æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			Ныхасы рæзт Дун-дунейыл балц Цыбыр текст «Морæ къуылдымтæ»*.	Наукон-популярон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ æрдзон бынаты тыххæй дзурын.
Миногми (4 сах.)				
20		Миногми. Нырыккон афоны миногмитæ	Миногмийы нысаниуæг. Миногон æмæ миногмийы абарст. Миногми æмæ мивдисæджы абарст. Нырыккон афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ.	Миногми номдар æмæ миногонæй хицæн кæнын. Миногми-бæрæгтæнинаг дзырдимæ иу цавдимæ дзурын. Мивдисджытæй нырыккон афоны миногмитæ аразын. Нырыккон афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Цавд дзырdbæстыты. Æрбайсгæ дзырдтæ.	Дзырдты къордтыл цавд æвæрын. Географион терминтæй, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ

			Терминтæ. Географион терминтæ, топонимтæ, гидронимтæ æмæ а.д. Хъуыдыйæдты алы хуызтæ сæ арæзтмæ гæсгæ.	æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Уæрæсейы æрдзы рæсугъдæр бынæттæ. Цыбыр текст «Байкал»*.	Наукон-популярон текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ æрдзон бынаты тыххæй дзурын.
21.		Миногми. Ивгъуыд афоны миногмитæ	Ивгъуыд афоны миногмиты арæзт. Ивгъуыд афоны миногмиты нысаниуджытæ. Ивгъуыд афоны миногмиты бындуртæ æмæ мивдисæджы ивгъуыд афоны бындуртæ. Ивгъуыд афоны миногмиты растфыссынад.	Ивгъуыд афоны миногмитæ сæ миниуджытæм гæсгæ иртасын. Ивгъуыд афоны миногмиты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Мивдисджытæй ивгъуыд афоны миногмитæ аразын. Ивгъуыд афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Миногмийы нысаниуæг. Миногон æмæ миногмийы абарст. Миногми æмæ мивдисæджы абарст. Нырыккон афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ. Терминтæ. Географион терминтæ, топонимтæ, гидронимтæ, æмæ а.д.	Миногми номдар æмæ миногонæй иртасын. Миногми-бæрæггæнинаг дзырдимæ иу цавдимæ дзурын. Нырыккон афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Географион терминтæй, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Уæрæсейы æрдзы рæсугъдæр бынæттæ. Цыбыр текст «Тундра»*.	Наукон-популярон текст кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ æрдзон бынаты тыххæй дзурын.
22.		Миногми. Суинаг афоны миногмитæ	Суинаг афоны миногмиты арæзт. Суинаг афоны миногмиты нысаниуджытæ. Миногмиты рахызт æндæр ныхасы хæйттæм.	Суинаг афоны миногмитæ сæ миниуджытæм гæсгæ иртасын. Мивдисджытæй суинаг афоны миногмитæ аразын. Миногмиты æндæр ныхасы хæйттæй хицæн кæнын (номдар, миногон).
			<i>Фæлхат кæнын</i>	Ивгъуыд афоны миногмитæ сæ миниуджытæм гæсгæ

			Ивгъуыд афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	иртасын. Ивгъуыд афоны миногмиты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Ивгъуыд афоны миногмитæн морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Уæрæсейы историйы сыфтæ. Цыбыр текст «Сыбырмæ фæндаг»*.	Наукон-популярон текст кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ Уæрæсейы историйы тыххæй дзурын.
23.		Миногмиты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджытæй арæзт миногмиты растфыссынад. Дзырdbæстытæй арæзт миногмиты растфыссынад. Миногми æвзарыны фæтк.	Миногмиты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Миногмийæн морфологион æвзæрст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Миногми. Вазыгджын дзырдтæ. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ.	Вазыгджын дзырдтæ аразын. Хуымæтæг хъуыдыйад æмхуызон уæнгтимæ æвзарын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдауттæ æмбарын кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Зымæгон таурæгътæ. Текст «Æрсойы фыццаг балц хъæды»* В. Бианкимæ гæсгæ (райдайæн).	Аивадон текст-радзырд хæдбарæй кæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн фысгæйæ дзуапп дæттын.
Фæрссагми (3 сах.)				
24		Фæрссагми	Фæрссагмийы нысаниуæг. Фæрссагмийы арæзт. Фæрссагмийы синтаксион функцитæ. Вазыгджын фæрссагмиты арæзт.	Мивдисджытæй фæрссагмитæ аразын. Фæрссагмийæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадай ивын.
			<i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды нысаниуæг. Мивдисæджы бындуртæ. Миногми.	Мивдисджыты бындуртæ хицæн кæнын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Зымæгон таурæгътæ. Текст «Æрсойы фыццаг балц хъæды»* В. Бианкимæ гæсгæ	Аивадон текст-радзырд кæсын. Тексты радзырдарæзт хæйттæ (сæргонд, райдайæн, сæйраг хай, кæрон) бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл

			(дарддæр).	бадарын.
25.		Фæрссагми	Фæрссагмиты æххæст æмæ æнæххæст хуыз. Фæрссагми æвзарыны фæтк.	Фæрссагмиты цавд æвæрын. Хъуыдыйæдтæ фæрссагмион здæхтимæ хъæугæ интонациимæ кæсын. Хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивын. Фæрссагмитæн морфологион æвзæрст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Фæрссагмийы нысаниуæг. Фæрссагмийы арæзт. Æххæст æмæ æнæххæст мивдисджытæ. Дзырды нысаниуæг. Фрæзеологизмтæ.	Фæрссагмиты нысаниуæг æмбарын кæнын. Мивдисджытæй фæрссагмитæ аразын. Æххæст æмæ æнæххæст мивдисджытæ кæрдзийæ хицæн кæнын. Фразеологизмты мидис æмбарын кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Зымæгон таурагътæ Текст «Æрсойы фыццаг балц хъæды»* В. Бианкимæ гæсгæ (кæрон).	Аивадон текст-радзырд кæсын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.
26.			Контролон куыст.	
Фæрсдзырд (8 сах.)				
27.		Фæрсдзырд	Фæрсдзырд куыд сæрмагонд нихасы хай. Фæрсдзырдты синтаксисон функцитæ.	Фæрсдзырд æндæр нихасы хæйтты æхсæнæй иртасын. Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг агурын æмæ йæ уæнгтæм гæсгæ амонын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æрбайсгæ дзырдтæ. Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг.	Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Æрбайсгæ дзырдтæй раст пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Ног азы бæрæгбон алы бæстæты. Текст «Ногбоны балц Италимæ»* (журнал «Мах Дуг»-ы æрмæджытæм гæсгæ).	Аивадон текст-радзырд кæсын. Лæвæрд пыланы сæргæндтæ текстмæ гæсгæ раст равæрын. Пыланмæ гæсгæ тексты мидис хи нихæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æмæ нихасы рæзты æрмæджытыл æнцайгæйæ Ногбоны тыххæй радзурын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
28.		Фæрсдзырдты дих сæ нысаниу джытæм гæсгæ	Фæрсдзырдты дих сæ нысаниуæгмæ гæсгæ: иумæйаг æмбарынад.	Фæрсдзырд æндæр нихасы хæйтты æхсæнæй иртасын. Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг агурын æмæ йæ хуыз амонын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Синонимтæ.	Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг агурын æмæ йæ уæнгтæм гæсгæ амонын.

			Фæрсдзырды иумæйаг æмбарынад. Хуымæтæг хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ.	Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Зымæгон цаутæ. С. Михалковы радзырд «Ног азы размæ чи 'рцыди, ахæм æцæг хабар» (Дзасохты Музаферы тæлмацмæ гæсгæ).	Аивадон текст-радзырд кæсын. Тексты радзырдаразæг хæйттæ (сæргонд, райдайæн, сæйраг хай, кæрон) бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты диалог агурын æмæ йын йæ миниуджытæ бæрæг кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
29.		Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ	Фæрсдзырдты морфологион миниуджытæ. Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ.	Фæрсдзырд æндæр нихасы хæйтты æхсæнæй иртасын. Аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын. Хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæ бæрæг кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды нысаниуæг. Миногонты бæрцбарæнтæ.	Миногонтæ æмæ фæрсдзырдтæй алы бæрцбарæнты дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ аразын. Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Зымæгон хъæд. Текст «Зымæгон хъæд» (скъуыддзаг Хъуппеты Мысосты радзырд «Зымæгон хъæд»-æй).	Аивадон текст-радзырд кæсын. Текстмæ гæсгæ сæвзарæг æнкъарæнтæ æргом кæнын. Алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын. Нæ алыварс æрдзмæ ахаст хи хъуыдытæй æвдисын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдутыл æнцайгæйæ зымæгон æрдзыл нихас кæнын.
30.		Номдартæй арæзт фæрсдзырдтæ	Аразгæ æмæ æнаæразгæ фæрсдзырдтæ. Номдартæй арæзт фæрсдзырдтæ. Фæрсдзырдты растфыссынад.	Аразгæ фæрсдзырдтæ æнаæразгæ фæрсдзырдтæй хицæн кæнын. Фæрсдзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын. Хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæ бæрæг кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Номдар (иумæйаг æмбарынад, нымæц, тасындзæг). Дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуæг.	Номдар тасындзæг кæнын. Иууон нымæцы номдартæй бирæон нымæцы номдартæ аразын. Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Зивæгæй цард нæй. Радзырд «Зымæг æмæ Магуса» (Тохты Иванмæ гæсгæ).	Радзырдмæ хъусын. Радзырдæн сæргонд æрхъуыды кæнын. Радзырды мидисмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Райдайæны хуызæгмæ гæсгæ диалог дарддæр ахæццæ кæнын. Нывтæм гæсгæ текст хи нихæстæй дзурын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл

				бадарын.
			Контролон куыст.	
			Радыдтыл куыст.	
31.		Миногонтæ æмæ нымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ	Миногонтæй арæзт фæрсдзырдтæ. Нымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ.	Миногонтæ æмæ нымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ иртасын. Фæрсдзырдтæ миногонтæ æмæ нымæцонтæй хицæн кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд фæрсдзырдтæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Миногон (иумæйаг æмбарынад, миниуæвдисæг æмæ ахастæвдисæг миногонтæ). Нымæцон (иумæйаг æмбарынад, бæрцон æмæ рæнхъон нымæцонтæ). Географион терминтæ æмæ нæмттæ.	Миниуæгæвдисæг æмæ ахастæвдисæг миногонтæ хицæн кæнын. Нымæцонтæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ иртасын. Географион терминтæй, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Балцы – Кавказмæ. Цыбыр текст «Кавказы фидауц» (скъуыддзаг проф. Беруаты Барисы уацæй).	Наукон-популярон текст кæсын. Дыууæ-æртæ хъуыдыйадæй тексты сæйраг хъуыды æргом кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Хъуыдыйæдтæ кæронмæ ахæццæ кæнын. Æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ бæрæг кæнын. Кавказы аив æмæ хъæздыг æрдзыл ныхас кæнын.
32.		Номивджытæй арæзт фæрсдзырдтæ. Номивæгон фæрсдзырдтæ	Номивджытæй арæзт фæрсдзырдтæ. Номивæгон фæрсдзырдтæ.	Фæрсдзырдтæ номивджытæй иртасын. Номивæгон фæрсдзырдты нысаниуджытæ амонь.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Номивæг (иумæйаг æмбарынад, куыд дих кæнынц номивджытæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ).	Номивджытæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ иртасын. Географион терминтæй, топонимтæ, цæрагойтæ æмæ зайæгойты нæмттæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Балцы – Кавказмæ. Цыбыр текст «Тебердайы фæдзæхст бынат»* (М.А. Ахметов, В.В. Онищенко, Д.С. Салпагаров, А.Д. Салпагаровмæ гæсгæ).	Наукон-популярон текст кæсын. Тексты хицæн темæтæ бæрæг кæнын. Тексты мидисмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын. Æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ бæрæг кæнын. Хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын. Кавказы аив æмæ хъæздыг æрдзыл ныхас кæнын.
33.		Фæрсдзырдтæй арæзт	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ. Фæрсдзырдты растфыссынад.	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ амонь. Фæрсдзырдтæн антонимтæ агурын.

		фæрсдзырдтæ. Куыд равзарын хъæуы фæрсдзырд	Фæрсдзырд æвзарыны фæтк.	Фæрсдзырдты орфограммæты хуызтæ амонь æмæ раст кæнын. Фæрсдзырдты растфыссынад æмбарын кæнын. Фæрсдзырд æмæ миногон кæрæдзийæ сæ синтаксисон æууæлтæм гæсгæ иртасын. Фæрсдзырдæн морфологион æвзæрст кæнын.
34.			Контролон куыст	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Фæрсдзырдты арæст номдартæ, миногонтæй, нымæцонтæй, номивджытæй. Хауæнтæ. Географион терминтæ, цæрæгойты æмæ зайæгойты нæмттæ.	Номдар тасындзæг кæнын. Фæрсдзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Географион терминтæй, топонимтæ, цæрæгойтæ æмæ зайæгойты нæмттæ, æндæр сæрмагонд нæмттæ æмæ æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Балцы – Кавказмæ. Текст «Цымыдисаг урок»* Кæсæг Балхъары паддзахадон фæдзæхст бынаты тыххæй (М.А. Ахметов, В.В. Онищенко, Д.С. Салпагаров, А.Д. Салпагаровмæ гæсгæ) Текст «Къоста æмæ Кавказы географи» (скъуыддзаг проф. Беруаты Барисы уацæй).	Текст кæсын. Тексты радзырд аразæг хæйттæ (сæргонд, райдайæн, сæйраг хай, кæрон) бæрæг кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.
ÆХХУЫСГÆНÆГ НЫХАСЫ ХÆЙТТÆ (13 САХ.) Фæсæвæрд (2 сах.)				
35.		Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ. Фæсæвæрд	Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ. Иумæйаг æмбарынад фæсæвæрдты тыххæй. Аразгæ æмæ æнæаразгæ фæсæвæрдтæ. Фæсæвæрд, йæ нысаниуæг, йæ бастдзинад, йæ разæй лæууæг дзырдтимæ. Фæсæвæрдтæ-синонимтæ.	Фæсæвæрдты нысаниуæг амонь. Фæсæвæрдтæ сæ 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Фæсæвæрдты сæ разæй лæууæг дзырдтимæ иу цавдимæ дзурын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Цавды æгъдæуттæ. Синонимтæ. Омонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ.	Дзырдты къорды цавд æвæрын. Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Омонимтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ æххуысгæнæг ныхасы хæйттæй хицæн кæнын.

			<i>Ныхасы рæзт</i> Хистæр – зондамонæг. Текст «Куырыхон хистæры амындтытæ» (Чеджемты Æхсармæ гæсгæ).	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Текст (таурæгъ) хи ныхæстæй дзурын. Хистæрты зондамындмæ хъус дарын хъæуы æви нæ, уымæ хи цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
36.		Фæсæвæрд	Фæсæвæрдты нысаниуджытæ. Фæсæвæрдты растфыссынад. Фæсæвæрд æвзарыны фæтк.	Фæсæвæрдты нысаниуджытæ амонын. Фæсæвæрдты сæ размæлæууæг дзырдтимæ иу цавдимæ дзурын. Фæсæвæрдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Фæсæвæрды иумæйаг æмбарынад. Хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ.	Аразгæ фæсæвæрдтæ æнæаразгæ фæсæвæрдтæй хицæн кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> 23 февраль – Фыдыбæстæ хъахъхъæнджы бон. Цыбыр текст «Уæрæсейы, Ирыстоны намыс æмæ сæрыстырдзинад» (скъуыддзаг газет «Рæстдзинад»- æй).	Публицистикон текст кæсын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Тексты мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. 23 февралы – Фыдыбæстæ хъахъхъæнджы боны тыххæй ныхас кæнын.
Разæвæрд (1 сах.)				
37.		Разæвæрд	Иумæйаг æмбарынад разæвæрды тыххæй. Разæвæрдты нысаниуджытæ. Грамматикон синонимтæ (номдар разæвæрд æд-имæ æмæ номдар цæдисон хауæны). Разæвæрдты растфыссынад.	Разæвæрдты сæ фæстæ лæууæг дзырдтимæ иу цавдимæ дзурын. Разæвæрдтæ се ’мхуызон разæфтуантай хицæн кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын цухгонд разæвæрдтæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Синонимтæ. Антонимтæ. Мивдисджыты дзырдарæзт.	Мивдисджытæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Дзырдтæн æмæ дзырdbæстытæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> 8 марты – Сылгоймæгты æппæтдунеон бон. Цыбыр текст «Уалдзæджы райдзастдæр бæрæгбон» (скъуыд дзаг газет «Рæстдзинад»-æй)	Публицистикон текст кæсын. Тексты сæргонд æмбарын кæнын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Текстæн æмæ йæ мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын æмæ сæ пъланы хуызы фыссын.

Бәттәг (4 сах.)				
38.		Бәттәг	Бәттәгты тыххәй иумәйаг әмбарынад. Бәттәгты дих сә арәзтмә гәсгә.	Бәттәгтә се 'мхуызон ныхасы хәйттәй хицән кәнын. Хуымәтәг, вазыгджын әмә амад бәттәгтә хицән кәнын.
			<i>Фәлхат кәнын</i> Зәронд дзырдтә. Хъуыдыйады әмхуызон уәнгтә. Хуымәтәг әмә вазыгджын хъуыдыйәдтә.	Зәронд дзырдты нысаниуджытә әмбарын кәнын. Хъуыдыйад уәнгтәм гәсгә әвзарын. Хуымәтәг әмә вазыгджын хъуыдыйәдтә кәрәдзийә иртасын.
			<i>Ныхасы рәзт</i> Уазәгуаты – ивгъуыдмә. Текст «Хъәутә әмә цәрәнтә» (Скъуыддзаг Болатты Хъазыбеджы уацәй).	Текст кәсын. Текст мидисон хәйттыл дих кәнын. Текстән әмә йә мидисон хәйттән сәргәндтә хъуыды кәнын әмә сә пыланы хуызы фыссын. Текстмә гәсгә фәрстытән дзуапп дәттын. Нә рагфыдәлты цард әмә әгъдаумә хи цәстәнгас әвдисын.
39.		Бәттәг	Бабәтгә әмә домгә бәттәгтә.	Хъуыдыйәдты мидаг бастдзинады хуызтә иртасын. Бабәтгә әмә домгә бастдзинады бәттәгтә хицән кәнын. Дзырдтә әмә дзырdbәстытәй хъуыдыйәдтә аразын. Хъуыдыйәдтә фыссын хъәугә бәттәгтә әвәргәйә. Схемәмә гәсгә вазыгджын хъуыдыйәдтә аразын.
			<i>Фәлхат кәнын</i> Дзырды нысаниуәг. Зәронд дзырдтә. Хъуыдыйады әмхуызон уәнгтә. Хуымәтәг әмә вазыгджын хъуыдыйәдтә.	Зәронд дзырдты нысаниуджытә әмбарын кәнын. Хъуыдыйад уәнгтәм гәсгә әвзарын. Хуымәтәг әмә вазыгджын хъуыдыйәдтә кәрәдзийә иртасын.
			<i>Ныхасы рәзт</i> Уазәгуаты – ивгъуыдмә. Текст «Хъәутә әмә цәрәнтә» (Скъуыддзаг Болатты Хъазыбеджы уацәй).	Текст кәсын. Тексты сәйраг темә әмә дәлтемәтә хицән кәнын. Текстмә гәсгә фәрстытән дзуапп дәттын. Текстмә гәсгә хъуыдыйады хицән хәйттәй әнәхъән хъуыдыйад аразын. Нә рагфыдәлты цард әмә әгъдаумә хи цәстәнгас әвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттә кәсын әмә сә зәрдыл бадарын.
40.		Бәттәг	Аразгә әмә әнәаразгә бәттәгтә. Бәттәг әвзарыны фәтк.	Бәттәгтә се 'мхуызон ныхасы хәйттәй хицән кәнын. Синонимон бәттәгтәй пайда кәнын. Хъуыдыйәдтә фыссын хъәугә бәттәгтә әвәргәйә. Бәттәгән морфологион әвзәрст кәнын.
			<i>Фәлхат кәнын</i> Дзырды нысаниуәг. Зәронд дзырдтә. Омонимтә. Синонимтә.	Омонимон ныхасы хәйттә кәрәдзийә хицән кәнын. Дзырдтән синонимтә агурын. Зәронд дзырдты нысаниуджытә әмбарын кәнын.

			Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ.	Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын. Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ иртасын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Фæткæн – æгъдау, æгъдауæн – ном Цыбыр радзырд «Давд» (Саламты Алиханмæ гæсгæ).	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ пъланы фæрстытæ æмбæлгæ фæткыл æвæрын. Фарстон-дзуаппон диалоджы миниуджытæ бæрæг кæнын. Тексты фарстон-дзуаппон диалог агурын. Уырыссаг хъуыдыйæдтæ ирон æвзагмæ тæлмац кæнын. Хи дарыны уагмæ раст цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
41.		Бæттæг	Бæттæгты стилистикон миниуджытæ.	Бæттæгты стилистикон миниуджытæ хицæн кæнын. Синонимон бæттæгтæ кæрæдзийæ ивын. Вазыгджын хъуыдыйæдтæй хуымæтæг хъуыдыйæдтæ аразын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды лексикон нысаниуæг. Синонимтæ. Хъуыдыйæдтæ сæ арæзмæ гæсгæ. Хъуыдыйады уæнгтæ. Хъуыдыйæдтæ, цы æнкъарæнтæ æвдисынц, уыдонмæ гæсгæ. Хъуыдыйæдтæ сæ загъды нысанмæ гæсгæ.	Дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Бæттæгæн морфологион æвзæрст кæнын. Хъуыдыйæдтæ сæ арæзмæ гæсгæ хицæн кæнын. Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæ æвзарын. Дзырдтæй хъуыдыйæдтæ аразын. Хъуыдыйæдты кæрон хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Æрцыд, ныллæуыд уалдзæг! Цыбыр текст «Уалдзыгон стъалытæ» (Дзасохты Музафермæ гæсгæ).	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд æрхъуыды кæнын. Алыхуызон эмоционалон-аргъгæнæн дзырдтæй пайда кæнын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, æрдз уарзын æмæ йыл аудын – адæмæн сæ фыццагдæр хæс кæй у, ууыл ныхас кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
Хайыг (5 сах.)				
42.		Хайыг	Хайыгты тыххæй иумæйаг æмбарынад. Хайыгты арæзт. Хайыгты равзæрд.	Хайыгтæ се ’мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Хъуыдыйæдтæ хайыгтимæ хъæугæ интонациимæ кæсын. Алыхуызон хайыгтæй ныхасы пайда кæнын. Тексты хайыгтæ агурын.

			Хайыгтæ æмæ æндæр ныхасы хæйттæ – омонимтæ.	Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ хайыгтæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Омонимтæ. Спортивон терминтæ. Ныхасы хæйттæ.	Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын. Спортивон терминтæй пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Спорт дун-дунейы. Цыбыр текст «Спорты историйы цымыдисаг сыфтæ»*.	Наукон-популярон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, Олимпæг хъæзтыты историйыл ныхас кæнын.
43.		Хайыгты нысаниуджытæ	Хайыгты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: сæрмагонд дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдты мидисæн уæлæмхасæн нысаниуджытæ дæттæг хайыгтæ.	Хайыгтæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Алыхуызон хайыгтæй ныхасы пайда кæнын. Тексты хайыгтæ агурын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ хайыгтæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Синонимтæ. Спортивон терминтæ.	Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Спортивон терминтæй пайда кæнын. Сæрмагонд æмæ æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын.
			<i>Ныхасы рæзт</i> Спорт Ирыстоны. Цыбыр текст спорты райрæзты тыххæй Ирыстоны* (скъуыддзаг Гаджиты С. чиныг «Осетия спортивная»-йæ).	Публицистикон текст кæсын. Текстæн сæргонд æрхъуыды кæнын. Пъланы фæрстытæ радзырды цауты цыдмæ гæсгæ æвæрын. Планмæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, спорты райрæзтæ æмæ йæ ахадындынадыл ныхас кæнын.
44.		Хайыгты нысаниуджытæ	Хайыгты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: модалон хайыгтæ.	Дзурæджы ахастытæ равдисынаен хайыгтæй пайда кæнын. Амонæн, дихон æмæ тыхджындæргæнæн хайыгтæ бæрæг кæнын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ хайыгтæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Спортивон	Дзырдтæ æмæ дзырdbæстыты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг ныхасы хæйттæ хицæн кæнын.

			терминтæ. Фидаргæнæн æмæ æппæрццæг хъуыдыйæдтæ.	Фидаргæнæн æмæ æппæрццæг хъуыдыйæдтæ бæрæг кæнын. Спортивон терминтæй пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Спорт Ирыстоны. Цыбыр текст «Гыццыл Ирыстоны стыр сгуыхтытæ» (скъуыддзаг журнал «Мах дуг»-æй)	Публицистикон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæ, Ирыстоны зындгонд спортсменты тыххæй нихас кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
45.		Хайыгты нысаниуджытæ	Хайыгты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: æнкъарæнтæ æвдисæг хайыгтæ. Хайыгты растфыссынад. Хайыг æвзарыны фæтк.	Æнкъарæнтæ æвдисæг хайыгтæ бæрæг кæнын. Формæаразæг æмæ дзырдарæзæг хайыгтæ бæрæг кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хайыгæн морфологион æвзæрст кæнын.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды хæйттæ, дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Спортивон терминтæ.	Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Сæрмагонд æмæ æххуысæнæг нихасы хæйттæ хицæн кæнын. Спортивон терминтæй пайда кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Спорт Ирыстоны. Скъуыддзаг Хуыгаты Георы пьесæ «Мæ богал»-æй.	Драмон уацмысæй скъуыддзаг хибарæй кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн фысгæйæ дзуапп дæтттын. Спорт æмæ физикон культурæмæ хи цæстæнгас æвдисын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
46.			Контролон куыст.	
Æвастхъæр (3 сах.)				
47.		Æвастхъæр	Иумæйаг æмбарынад æвастхъæры тыххæй. Æвастхъæрты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: æнкъарæнæвдисæг хайыгтæ. Хайыгтимæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттæ.	Æвастхъæрты бæлвырд уагæй дзурын (хъæлæс бæрзонддæр кæнын, хъæлæсонтæ дæргъвæтинай дзурын). Æвастхъæры стилистикон нысаниуджытæ иртасын. Æнкъарæнтææвдисæг æвастхъæртæ бæрæг кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Æвастхъæртимæ хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ.
			<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы хæйттæ.	Ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ сæ сæйраг æууæлтæм гæсгæ хицæн кæнын.
			<i>Ныхасы рæст</i> Стыр Уæлахизы рухс. Цыбыр текст «Æдзард хæстоны нихас» (Туаты Сергеймæ гæсгæ).	Аивадон текст кæсын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Тексты мидисон хæйттæн сæргæндтæ хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывты мидисимæ баст бынæттæ тексты агурын æмæ сæ

				кæсын кæнæ хи ныхæстæй дзурын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцaйгæйæ, Фыдыбæстæмæ, фыдыуæзæгмæ ахаст æвдисын, Стыр Уæлахизы бон æрæмысын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
48.		Æвастхæр	Æвастхæрты дих сæ нысаниуджытæм гæсгæ: архайдмæ разæнгардгæнæг хайыгтæ. Хайыгтимæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдауттæ. Аразгæ æмæ æнаæразгæ æвастхæртæ. Мырфæзмæн дзырдтæ.	Æвастхæрты бæлвырд уагæй дзурын (хъæлæс бæрзонддæр кæнын, хъæлæсонтæ дæргъвæтинай дзурын). Æвастхæры стилистикон нысаниуджытæ иртасын. Архайдмæ разæнгардгæнæг æвастхæртæ бæрæг кæнын. Æвастхæртæ се 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Æвастхæртимæ хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын. Хъуыдыйæдтæ фыссын хъæугæ æвастхæртæ æвæргæйæ.
			Дзырдтæ æмæ æвастхæртимæ хъуыдыйæдтæ хъуыды кæнын. Текстæй мырфæзмæн дзырдтимæ хъуыдыйæдтæ фыссын.	
			Фæлхат кæнын Ныхасы хæйттæ.	Ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ сæ сæйраг æууæлтæм гæсгæ хицæн кæнын.
			Ныхасы рæст Стыр Уæлахизы рухс. Цыбыр текст «Хæстоны мысинæгт» (скъуыддзаг Хъайтыхъты Азæмæты мысинæгтæй).	Аивадон текст кæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты дзырдтæ æмæ дзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцaйгæйæ, Фыдыбæстæйы Стыр хæстмæ хи ахаст æвдисын, Стыр Уæлахизы бон æрæмысын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.
7-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (3 сах.)				
49-51		Ныхасы хæйтты растфыссынад	Фæлхат кæнын Æрбайсгæ дзырдтæ. Зæронд æмæ ног дзырдтæ. Синонимтæ. Дзырдты растфыссынад. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдауттæ.	Æрбайсгæ дзырдтæй пайда кæнын. Зæронд æмæ ног дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын. Хъуыдыйады хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын.
			Ныхасы рæст Ирон æвзагзонынады дæсны.	Наукон текст кæсын. Текстмæ гæсгæ фæрстытæн дзуапп дæттын.

			Цыбыр текст «Иры хæрзгæнæг» Вс. Миллеры тыххæй (скъуыддзаг Гæбæраты Никъала æмæ Агънаты Æхсары уацæй).	Текст хи ныхæстæй дзурын. Текстмæ гæсгæ дзырдбыд æххæст кæнын.
51			Контролон куыст.	

Сæйраг домæнтæ 7-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зонай:

- 7-æм къласы æвзагæй цы темæтæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- мивдисæджы здæхæнтæ æмæ афонтæ;
- миногми æмæ фæрссагми, сæ арæзт;
- фæрссагмион здæхт;
- фæрсдзырды нысаниуæг æмæ грамматикон æууæлтæ;
- æххуысгæнæг ныхасы хæйтты лексикон-грамматикон бæрæггæнæнтæ;
- разæвæрдтæ æмæ се 'мхуызон разæфтуантæ;
- бабæттæ æмæ домгæ бастдзинады бæттæгтæ, сæ хæстæ;
- синонимон бæттæгтæ;
- æмхуызон дзырдтæй загъд ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасын;
- алыхуызон ныхасы хæйттимæ баст цавды æгъдæуттæ;
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинæдтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- дзырдты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнынмæ;
- аргъгæнæн-æнкъарæнджын, фæлгонцджын дзырдтæй тексты стиль æмæ жанрма гæсгæ пайда кæнынмæ;
- иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнаæцæсгомон формæтæ æмæ æнаæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнынмæ;
- миногми номдар æмæ миногонæй иртасынмæ;
- фæрссагми æмæ фæрссагмион здæхтытимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæ синонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивынмæ;
- фæсæвæрдтæ, хайыгтæ æмæ бæттæгтæ се 'мхуызон (омонимон) ныхасы хæйттæй хицæн кæнынмæ;
- хъуыдыйæдтæ хайыгтимæ раст кæсынмæ;
- синонимон бæттæгтæ кæрæдзийæ ивынмæ;
- диалогтæ, полилогты архайынмæ; этикетон ныхасæй пайда кæнынмæ;
- монолджы алы хуызтæ аразынмæ;
- текст аразынмæ, йæ иу хай кæнæ текст æнæхъæнæй хи ныхæстæй дзурынмæ;
- диктант, изложени, сочинени фыссынмæ, адæймаджы бакасты, æрдзы æрфыст кæнынмæ; фыстæг, тексты конспект, газетмæ уацхъуыд, арфæйы гæххæтт, автобиографи, хъайтары характеристикæ фыссынмæ;
- ныхасы хæйтты синтаксисон хæстæ бæрæг кæнынмæ;
- фонетикон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион, синтаксисон æвзæрст кæнынмæ.